

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
«ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет природничих наук

Кафедра **географії та природознавства**

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Етнополітична географія України

Освітня програма **«Середня освіта (Географія)»**

Спеціальність **014 Середня освіта (Географія)**

галузі знань **01 Освіта/Педагогіка**

Затверджено на засіданні
кафедри Протокол №8 від
“28” лютого 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Опис дисципліни
3. Структура курсу
4. Система оцінювання курсу (зразок)
5. Ресурсне забезпечення
6. Контактна інформація
7. Політика навчальної дисципліни

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Етнополітична географія України
Освітня програма	«Середня освіта (Географія)»
Спеціальність	014 Середня освіта (Географія)
Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Освітній рівень	бакалавр
Статус дисципліни	Вибіркова
Курс / семестр	4/8
Розподіл за видами занять та годинами навчання (якщо передбачені інші види, додати)	Лекції – 24 год. Семінарські заняття – 36 год. Самостійна робота – 60 год.
Мова викладання	Українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://cee.pnu.edu.ua/%d0%b2%d1%85%d1%96%d0%b4-2/

2. Опис дисципліни

Мета вивчення дисципліни: сформувати відповідні сучасному рівню етнографічні уявлення про етнічну картину світу. Під час вивчення курсу студенти повинні отримати знання про різноманіття етнічних культур, відмінності й особливості господарськокультурних груп, соціально-політичних структур, рас, релігій, вірувань і мов. Студенти повинні ознайомитися з основними напрямками етнічної історії народів світу, особливостями протікання етнокультурних і етнічних процесів. Курс «Етногеографія народів світу» повинен дає уявлення про етнографію як науку, її принципи, методи, джерела та історію наукового пізнання.

Завдання курсу:

- виробити вміння аналізувати просторові аспекти розселення українців;
- з'ясувати і вміти порівнювати основні концептуальні напрямки в етнології та етнічної географії;
- ознайомити студентів з теоретичними засадами курсу, етнічною географією народів України;
- показати студентам основні зміни в розселенні і етнічній структурі народів України упродовж 20-21 століть;
- виокремити ключові етнополітичні проблеми сучасної України, що вплинули на виникнення районів конфліктів;
- показати приклади конструктивного вирішення етнополітичних проблем в Україні;
- з'ясувати перспективи консолідації сучасної української політичної нації.

Компетентності:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, у процесі виявлення та оцінки педагогічних проблеми, вироблення рішень щодо їх усунення;

- здатність до утвердження гуманістичних ідеалів, демократичних цінностей, мовного і культурного багатства українців, історії України й інших країн;
- здатність до творчого пошуку, нестандартного розв'язання педагогічних проблем і ситуацій, ефективного розв'язання освітніх проблем нестандартними способами;
- здатність застосовувати базові знання для оволодіння професійно орієнтованими дисциплінами та в науково-дослідницькій і професійній діяльності, орієнтуватися в проблемах сучасного суспільно-політичного життя в Україні, використовувати способи діяльності й моделі поведінки, що відповідають чинному законодавству України;
- здатність аналізувати географічні об'єкти і процеси як природного походження, так і антропогенні, з погляду фундаментальних принципів і знань природничих наук, а також на основі відповідних методів;
- здатність розв'язувати широке коло проблем та задач шляхом розуміння їх фундаментальних основ та використання як теоретичних, так і експериментальних методів;
- здатність майбутнього вчителя (випускника) вирішувати стандартні та проблемні професійні завдання, що виникають в освітній практиці основної і старшої школи, на основі сформованих знань про теоретичні засади побудови змісту загальної географічної освіти, спроможність обґрунтовано обирати прийоми, засоби, технології, форми організації навчання, адекватні дидактичній ситуації;
- здатність до організації навчально-виховного процесу в основній і старшій школі, систематичного підвищення професійно-педагогічної кваліфікації.
- уміння застосовувати базові знання для оволодіння професійно орієнтованими дисциплінами та в науково-дослідницькій і професійній діяльності, моделювати та організовувати процес навчання географії в основній і старшій школі.
- здатність актуалізовувати та застосовувати комунікативні знання, навички, уміння, установки, стратегії і тактики комунікативної поведінки, здобутий досвід комунікативної діяльності, а також індивідуально-психологічні якості особистості задля успішного здійснення в конкретних умовах педагогічної комунікативної діяльності з школярами, батьками, колегами.

Програмні результати навчання:

- Здатність продемонструвати знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень базових профільних наук.
- Здатність продемонструвати знання основ професійноорієнтованих дисциплін спеціальності в галузі організації навчально-виховного процесу в основній і старшій школі
- Знання основних принципів і теоретичних положень, фізичної та суспільної географії.
- Вміти здійснювати пошук інформації в різних джерелах для розв'язування професійно-педагогічних ситуацій.
- Вміти ефективно діяти, розв'язуючи стандартні та проблемні методичні задачі під час опрацювання з учнями змістових ліній, визначених Державним стандартом загальної географічної освіти

3. Структура курсу

№	Тема	Результати навчання	Завдання
1.	Теоретико-методологічні засади курсу	Ознайомитись з такими поняттями: Поняття, предмет, структура і завдання етнополітичної географії. Взаємозв'язок етнополітичної географії із суміжними дисциплінами	Питання тести
2.	Структура та географічні виміри етнонаціональної сфери	Ознайомитись з такими поняттями: Феномен етносу, нації, етнічного і національного. Етнонаціональна єдність і різноманітність. Демотериторіальні засади етнічності. Структурно-територіальна організація етнічних спільнот.	Питання тести
3.	Геополітичні функції етногеографічного чинника.	Ознайомитись з такими темами: Етнонаціональна ідентичність і територіально-політичні процеси. Типологія держав за етнонаціональним складом. Етнополітичні конфлікти як наслідок структурно-функціональної незрівноваженості етнополітичних взаємин. Суспільно-географічні передумови і принципи збалансованого функціонування територіальних етнополітичних систем.	Питання тести
4.	Методологія і методика етнополітичних досліджень.	Знати поняття: Поняття і зміст геоетнополітичного аналізу. Еволюція етнополітичних ідей. Українська етнополітична думка.	Питання тести
5.	Етногеографічні та територіально-політичні процеси на території України у 20 столітті.	Знати поняття: Роль етногеографічного чинника у формуванні території України. Вплив геополітичного чинника на етнодемографічні процеси в Україні упродовж 20 століття.	Питання тести
6.	Етногеографічна структура сучасної України.	Знати поняття: Географія української етнічної нації. Географія національних меншин та корінних народів України.	Питання тести

7.	Суперечності політичної ситуації в регіонах України в контексті формування загальнонаціональної ідентичності. Частина 1.	Знати поняття: Етнополітична ситуація в суспільно-географічних регіонах України: 1) Закарпатському; 2) Галицькому; 3) Волинському; 4) Буковинсько-Північно-Бесарабському; 5) Подільсько-Поліському; 6) Центральньо-Правобережному; 7) Центральньо-Лівобережному; 8) Дніпровсько-Харківському; 9) Донецькому; 10) Одеському; 11) Центральньо-Причорноморському; 12) Кримському.	Питання тести
8.	Суперечності політичної ситуації в регіонах України в контексті формування загальнонаціональної ідентичності. Частина 2.	Етнополітична ситуація в суспільно-географічних регіонах України: 1) Дніпровсько-Харківському; 2) Донецькому; 3) Одеському; 4) Центральньо-Причорноморському; 5) Кримському.	Питання
9.	Перспективи врегулювання етнополітичних проблем в Україні: європейські практики.	Ознайомитись з: досвідом врегулювання міжетнічних суперечностей в країнах Європи; ратифікацією Україною міжнародних конвенцій в сфері захисту прав національних меншин; із реформою АТУ України, як одним із інструментів реалізації прав національних меншин; роллю євро регіонів у транскордонній співпраці країн.	Питання тести
10.	Географія мов України	Ознайомитись з: Лінгвістичний склад населення України. Причини русифікації і просторові особливості поширення білінгвізму.	Питання тести
11.	Розвиток етнографічної ідентичності українців Карпат	Ознайомитись з: Розселення і спосіб життя гуцулів. Значення гуцульської культури для розвитку Карпатського регіону. Роль гуцулів у національно-визвольній боротьбі. Гуцули Румунії. Розселення і спосіб життя бойків. Внесок бойків у формування української ідентичності. Доля Західної Бойківщини: переселення бойків із Устріцького району в 1951 р. Розселення і спосіб життя лемків. Проблеми формування етнічної самосвідомості лемків. «Операція Вісла» і трагедія депортації лемків із рідних земель.	Питання тести

12.	Роль іммігрантів в Україну у формування нової української нації.	Ознайомитись з: Історико-географічні тренди у формуванні нових етнічних діаспор в Україні. Аналіз поширення нових етнічних діаспор в містах України. Внесок нових етнічних діаспор у культурне і релігійне життя держави. Перспективи зміни етно-релігійного складу населення України в 21 столітті.	Питання
-----	--	--	---------

4. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система контролю знань здійснюється через: форма контролю – екзамен: поточний контроль – 50 балів.
---	--

5. Накопичування балів під час вивчення дисципліни

Накопичування балів під час вивчення дисципліни

Вид навчальної роботи	Максимальна кількість балів
Поточний контроль	50
Лекція	
Практична робота	35
Самостійна робота	15
Підсумковий контроль	50
екзамен	50
Додаткові заохочувальні бали, які можуть доповнити оцінку до 100 балів	10
Разом	100

Кількість балів	Вид навчальної роботи								
	Лекції 1-6	Лекції 7-12	Практичне заняття 1-3	Практичне заняття 4-6	Практичне заняття 7-9	Практичне заняття 10-12	Практичне заняття 13-15	Практичне заняття 16-18	Самостійна робота
			5	5	5	5	5	5	15

Поточний контроль

Методи поточного контролю:

- Усний контроль (в ході опитування, бесіди, доповіді, читання тексту, повідомлення на задану тему та ін.);
- Письмовий контроль (контрольна робота в письмовій формі, реферат, виклад матеріалу на задану тему в письмовому вигляді та ін.);
- Комбінований контроль;
- Тестовий контроль;
- Виконання і захист практичної роботи;
- Презентації
- Виконання і захист практичної роботи

Заохочувальні бали

1. Участь у дискусіях (до 1 бал),
2. Підготовка публікації до друку та/або виступу на конференції за тематикою дисципліни (до 10 балів)
3. Обговорення відповідей та оцінювання практичних робіт інших студентів (до 0,5 балів)
4. Участь у вебінарі чи прослуховування курсу за тематикою дисципліни (до 2 бали)
5. Участь у студентських наукових конкурсах та олімпіадах (до 10 балів)

6. Ресурсне забезпечення

Матеріально-технічне забезпечення	Мультимедіа, лабораторії, комп'ютери та інше
Кабінет, доступ до інтернету	Проектор, настінні карти, атласи, схеми
Література:	
1. Борисова О. В. Соціальна антропологія: підручник. Київ: Кондор, 2017. 412 с.	
2. Гольцов А. Г. Геополітика та політична географія. Підручник / А. Г. Гольцов. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 416 с.	

3. Дельеж, Р. Нариси з історії антропології: школи, автори, теорії. Київ: Києво-Могилянська акад., 2008. 259 с.
4. Дністрянський М.С. Етнополітична географія України: проблеми теорії, методології, практики. Монографія. – Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 490 с.
5. Дністрянський М.С. Етнографія України: Навчальний посібник. – Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2008. – 232 с.
6. Дністрянський М. Геополітика: Навчальний посібник / Мирослав Степанович Дністрянський. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 436 с.
7. Дністрянський М.С. Політична географія України: навчальний посібник / М.С. Дністрянський. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 348 с.
8. Дністрянський М.С. Загострення геополітичних взаємин у період постмодерну та становище України: монографія. – Львів, 2021. – 154 с.
9. Дюркгайм Е. Первісні форми релігійного життя: Тотемна система в Австралії. Київ, 2002.
10. Етнографія українців: навч. посібн. / за ред. проф. С. А. Макарчука; вид. 3-є, перероб. і доп. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. 711 с.
11. Жук П. Етнополітична карта світу XXI століття: Методичний і предметний коментарі. Тернопіль: Мандрівець, 2000.
12. Кафарський В., Савчук Б. Етнологія. Підручник. Київ, 2006.
13. Лаврук М.М. Гуцули Українських Карпат (етногеографічне дослідження): Монографія. — Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2005. 288 с.
14. Лозинський Р. Мовна ситуація в Україні (суспільно-географічний погляд). Львів, 2008. 502 с.
15. Любчик І.Д. Лемківщина і лемки в новітній історії Центрально-Східної Європи: суспільно-політичний дискурс. Рукопис дисертації на здобуття наукового звання доктора історичних наук. Львів, 2021. 431 с. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfaindmkaj/https://shron1.chtyvo.org.ua/Liubchik_Ihor/Lemkivschyna_i_lemky_v_novitnii_istorii_Tsentralno_Skhidnoi_Yevropy_suspilno-politychnyi_dyskurs.pdf?PHPSESSID=8fiq9ovk4c228t2lge09us0sd0
16. Сливка Р.Р. Етногеографічне дослідження Бойківщини. Автореф. дис... канд. геогр. наук: 11.00.02 / Р.Р. Сливка; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. Львів, 2002. 19 с. <https://bojky.wordpress.com/2009/02/24/%D0%B5%D1%82%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%B5%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B5-%D0%B4%D0%BE%D1%81%D0%BB%D1%96%D0%B4%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%B1%D0%BE%D0%B9%D0%BA%D1%96%D0%B2%D1%89/>
17. Сливка Р.Р., Закутинська І.І. Історико-географічний вимір міждержавних територіально-політичних суперечностей і конфліктів (2011-2021 рр.). Науковий вісник Чернівецького університету: Географія. 2022. Випуск 839. С. 5-21. DOI: <https://doi.org/10.31861/geo.2022.839.5-21> https://drive.google.com/file/d/1IwxzJTDFfO9RN5oXDkV-5ZLbwuM5w5g6/view?usp=share_link
18. Леві-Строс К. Структурна антропологія. Київ, 2000.
19. Надольська В. В. Загальна етнологія: понятійно-термінологічний апарат. Навч. посіб. Луцьк: Вежа-друк, 2022. 228 с.

20. Українська етнологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В. К. Борисенко, М. В. Гримич, О. П. Гончаров [та ін.]; за ред. В. К. Борисенко. – Київ: Либідь, 2007. – 398
21. Утвенко В. В. Етнологія: Навч. посіб. Київ: ВД «Персонал», 2017. 244 с.
22. Lozynskyy R., Slyvka R., Pantyley V., Braychevskyy Y. The territorial exchange between Poland and the USSR in 1951: demographic development and settlement network transformation over a 70-year period. Bulletin of Geography. Socio-economic Series. 2023. No. 59. P. 69-81. DOI: <http://doi.org/10.12775/bgss-2023-0005>
https://drive.google.com/file/d/14u9tR74qpwX7ZuCjdmAjWBapCZmGp3kO/view?usp=share_lin

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Етнологічна термінологія. URL: <http://etno.us.org.ua/glossary/index.html> 20.
2. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. URL: <http://etno.kyiv.uar.net>

7. Контактна інформація

Кафедра	Кафедра географії та природознавства, вул. Галицька 201, кабінет 206, сайт: https://kgip.pnu.edu.ua/op-magistr-014-07/навчальний-план_середня-освіта_геогра-2/ електронна адреса: kgp@pnu.edu.ua
Викладач (і) Гостьові лектори	Доц. Сливка Роман Радославович
Контактна інформація викладача	slyvkaromanrad@gmail.com

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність	Всі аудиторні та самостійні заняття проводяться з дотриманням етичних стандартів професії. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із викладачем дисципліни. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час підготовки практичних завдань в процесі заняття. Забороняється
--------------------------	--

	добровільна передача інформації між студентами під час екзамену чи практичних робіт.
Пропуски занять (відпрацювання)	Відпрацювання пропусків занять відбувається кожного понеділка в 17.00
Виконання завдання пізніше встановленого терміну	Зниження бала на 0,5
Невідповідна поведінка під час заняття	Зниження бала на 0,5
Додаткові бали	Участь в наукових екскурсіях – 10 балів або ж пройти неформальне навчання на платформі «Прометеус» - Qırım: Крим – це ми https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+QIRIM101+2021_T2/about , за отриманий сертифікат – 10 балів

Викладач _____